

CA-DẮC-XTAN

GIÁO DỤC LÀ CHÌA KHÓA CỦA TƯƠNG LAI

CA-DẮC-XTAN TRƯỚC KIA LÀ MỘT NƯỚC CỘNG HÒA TRONG LIÊN BANG XÔ VIẾT, CÓ DIỆN TÍCH LỚN THỨ CHÍN THẾ GIỚI, GIÀU VỀ DẦU MỎ, KIM LOẠI. QUỐC GIA TRUNG ẢO NÀY CÓ TRỮ LƯỢNG DẦU MỎ ĐÚNG THỨ TAM THẾ GIỚI, ĐÚNG THỨ BA VỀ TRỮ LƯỢNG CRÔM, THỨ HAI THẾ GIỚI VỀ TRỮ LƯỢNG URAN, THỨ TƯ VỀ TRỮ LƯỢNG QUẶNG THIẾC, THỨ TÁM VỀ TRỮ LƯỢNG VÀNG VÀ THAN. XÁC ĐỊNH GIÁO DỤC LÀ CHÌA KHÓA CỦA TƯƠNG LAI, TỔNG THỐNG NUA-XUN-TAN NA-DẮC-BAI-ÉP QUYẾT BIẾN CA-DẮC-XTAN THÀNH MỘT TRONG 50 NƯỚC PHÁT TRIỂN NHẤT THẾ GIỚI TRONG NHỮNG NĂM TỚI.

PHÁT TRIỂN ĐỘT PHÁ

Thoát ra từ nền kinh tế kế hoạch, Ca-dắc-xtan phải bắt đầu xây dựng nền kinh tế thị trường từ trong bối cảnh sụp đổ của Liên bang Xô Viết. Tháng 10/ 1990, Ca-dắc-xtan tuyên bố chủ quyền như một nước cộng hoà bên trong Liên Xô và tuyên bố độc lập ngày 16/12/1991. Đây là nước cộng hoà cuối cùng thuộc Liên Xô tuyên bố độc lập.

Những năm sau độc lập được đánh dấu bởi những cải cách to lớn với nền kinh tế kiểu Xô viết. Dưới sự lãnh đạo của Tổng thống Nua-xun-tan Na-dắc-bai-ép, Ca-dắc-xtan đã có những bước tiến to lớn trong việc phát triển một nền kinh tế thị trường, đạt được tăng trưởng kinh tế mạnh từ năm 2000, một phần nhờ các trữ lượng dầu mỏ, khí đốt và khoáng sản to lớn. Ca-dắc-xtan dự báo sẽ trở thành một trong những nhà xuất khẩu uranium lớn nhất thế giới. Quốc gia này cũng nổi tiếng với ngành khai thác vàng, vì vậy nhiều địa điểm trên đất nước

>> Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng và Tổng thống Nua-xun-tan Na-dắc-bai-ép

QUAN HỆ HỮU NGHỊ TRUYỀN THỐNG VÀ HỢP TÁC VIỆT NAM – CA-DẮC-XTAN ĐANG CÓ NHỮNG BƯỚC PHÁT TRIỂN TÍCH CỰC TRÊN NHIỀU MẶT. VỀ HỢP TÁC GIÁO DỤC ĐÀO TẠO, SAU THỜI GIAN GIÁN ĐOẠN THỜI KỲ HẬU LIÊN XÔ, NGÀY 15/9/2009, VIỆT NAM VÀ CA-DẮC-XTAN ĐÃ KÝ HIỆP ĐỊNH MỚI VỀ HỢP TÁC TRONG LĨNH VỰC GIÁO DỤC TRONG KHUÔN KHỔ CHUYỂN THÂM CHỈNH THỨC CA-DẮC-XTAN CỦA THỦ TƯỚNG CHÍNH PHỦ NGUYỄN TẤN DŨNG. VĂN BẢN NÀY LÀM CƠ SỞ PHÁP LÝ VỮNG CHẮC CHO VIỆC TRIỂN KHAI CÁC HOẠT ĐỘNG HỢP TÁC TRONG GIAI ĐOẠN MỚI.

này gắn với từ “vàng” trong tên gọi như khách sạn Golden Moon hay Golden Hills.

Kinh tế Ca-dắc-xtan được tiếp động lực chủ yếu từ “vàng đen”, khi dầu mỏ là nguồn thu nhập chủ chốt của quốc gia này. Những phân tích công nghiệp cho rằng, kế hoạch mở rộng sản xuất dầu mỏ, cộng với sự phát triển những giếng dầu mới, sẽ cho phép nước này đạt sản lượng 500 nghìn m³ mỗi ngày vào năm 2015, trở thành một trong 10 quốc gia sản xuất dầu mỏ lớn nhất thế giới.

Hệ thống ngân hàng Ca-dắc-xtan phát triển nhanh chóng. Tư bản hoá của hệ thống ngân hàng hiện tại vượt hơn 1 tỷ USD. Nhiều ngân hàng lớn nước ngoài đã có chi nhánh tại Ca-dắc-xtan, gồm cả RBS, Citibank và HSBC. Raiffeisen Zentralbank và UniCredit gần đây đều đã thâm nhập vào thị trường dịch vụ tài chính Ca-dắc-xtan qua việc mua lại hoặc góp vốn.

Nông nghiệp chiếm 10,3% GDP của

VỚI DIỆN TÍCH KHOẢNG 2.7 TRIỆU KM², CA-DẮC-XTAN LÀ QUỐC GIA RỘNG THỨ 9 TRÊN THẾ GIỚI VÀ LÀ QUỐC GIA KHÔNG GIÁP BIỂN CÓ DIỆN TÍCH LỚN NHẤT. DIỆN TÍCH CỦA CA-DẮC-XTAN TƯƠNG ĐƯƠNG VỚI DIỆN TÍCH CỦA VÙNG TÂY ÂU.

THỦ ĐÔ CỦA CA-DẮC-XTAN LÀ A-XTA-NA.

ĐỊA HÌNH TỪ TÂY SANG ĐÔNG TRÁI DÀI TỪ BỜ BIỂN CASPIAN ĐẾN DÂY NÚI ALTAY, TỪ PHÍA BẮC LÀ ĐỒNG BẰNG TÂY SIBERIA ĐẾN PHÍA NAM LÀ CÁC HOANG MẠC KHÔ CẦN CỦA VÙNG TRUNG Á. THẢO NGUYÊN CA-DẮC-XTAN CÓ DIỆN TÍCH KHOẢNG 804.500 KM², CHIẾM MỘT PHẦN BA DIỆN TÍCH ĐẤT NƯỚC VÀ LÀ VÙNG THẢO NGUYÊN LỚN NHẤT TRÊN THẾ GIỚI. TRONG CÁC THẢO NGUYÊN CÓ NHIỀU ĐỒNG CỎ VÀ CÁC HOANG MẠC CÁT. CÁC SÔNG VÀ HỒ QUAN TRỌNG Ở CA-DẮC-XTAN BAO GỒM: BIỂN ARAN, SÔNG ILI, SÔNG IRTYSH, SÔNG URAL, HỒ BALKHASH VÀ HỒ ZAYSAN.

DO CÓ KHÍ HẬU LỤC ĐỊA NÊN BIẾN ĐỘ NHIỆT TRONG NĂM CỦA CA-DẮC-XTAN KHÁ CAO. MÙA HẠ NHIỆT ĐỘ LÊN CAO, TRUNG BÌNH ĐẠT HƠN 25 °C, NHƯNG ĐẾN MÙA ĐÔNG NHIỆT ĐỘ LẠI XUỐNG RẤT THẤP, CÓ LÚC XUỐNG HƠN -20 °C. CHÉNH LỆCH NHIỆT ĐỘ GIỮA NGÀY VÀ ĐÊM CŨNG RẤT LỚN. LƯỢNG MUA ÍT VÀ TẬP TRUNG CHỦ YẾU VÀO MÙA HẠ.

Ca-dắc-xtan năm 2005. Ca-dắc-xtan là nước sản xuất lớn thứ bảy thế giới về ngũ cốc và gia súc là các mặt hàng nông nghiệp quan trọng nhất. Các sản phẩm gia súc chính gồm các sản phẩm sữa, da, thịt và len. Các mặt hàng lương thực chính của nước này gồm bột mì, lúa mạch, bông và gạo. Xuất khẩu bột mì, một nguồn thu ngoại tệ lớn, đứng trong top các mặt hàng xuất khẩu hàng đầu của Ca-dắc-xtan. Ca-dắc-xtan được cho là một trong những quê hương của táo.

Ca-dắc-xtan trở thành nước cộng hoà cũ đầu tiên của Liên Xô trả lại toàn bộ khoản vay của mình cho Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF), 7 năm trước thời hạn. Ca-dắc-xtan cũng trở thành quốc gia đầu tiên trong CIS nhận được sự đánh giá mức độ tín nhiệm cấp đầu tư từ một cơ quan đánh giá mức độ tín nhiệm lớn của thế giới. Đả tăng trưởng kinh tế, cộng với kết quả từ những cuộc cải cách lĩnh vực thuế và tài chính trước đó, đã cải thiện đáng kể tình hình tài chính của Chính phủ.

“ĐẤT NƯỚC PHẢI ĐI LÊN TỪ GIÁO DỤC”

Tổng thống Nua-xun-tan Na-dắc-bai-ép quyết biến Ca-dắc-xtan thành một trong 50 nước phát triển nhất thế giới trong vài năm tới. Muốn vậy toàn bộ nền giáo dục phải đổi mới từ chương trình, sách giáo khoa, đến phương pháp dạy, trang thiết bị. Quan điểm nhất quán của Tổng thống Na-dắc-bai-ép là: Giáo dục là chìa khóa của tương lai, đất nước phải đi lên từ giáo dục.

Giáo dục phổ cập cho tới cấp hai và tỷ lệ biết chữ ở người trưởng thành là 99,5%. Hệ thống các giáo dục bậc cao của Ca-dắc-xtan có các trường đại học, viện hàn lâm, và viện, nhạc viện, trường đại học và cao đẳng. Có ba cấp chính: giáo dục cao học căn bản cung cấp những kiến thức nền tảng của lĩnh vực học tập lựa chọn và người tốt nghiệp sẽ được cấp bằng đại học; giáo dục cao học chuyên nghiệp theo đó sinh viên sẽ được trao bằng Chuyên viên; và giáo dục sư phạm khoa học với bằng Master.

Tổng thống Na-da-bai-ép là nhà lãnh đạo lỗi lạc của Ca-dắc-xtan. Dưới sự lãnh đạo tài tình của ông, tình hình chính trị Ca-dắc-xtan ổn định, nền kinh tế của đất nước đạt được nhiều thành tựu quan trọng, bên cạnh đó, vị thế của Ca-dắc-xtan trên trường quốc tế không ngừng được củng cố và nâng cao.

Tổng thống Na-da-bai-ép không chỉ là một nhà chính trị tài ba mà còn là một nhà khoa học xuất sắc - người đã xây dựng và phát triển lý luận của quá trình chuyển đổi ở nước Cộng hòa này.

Có thể khẳng định, trong thời gian qua, những kết quả tích cực đạt được trong các mối quan hệ hợp tác nhiều mặt giữa hai nước nói chung, và giữa ĐHQGHN với các cơ sở học thuật uy tín của Ca-dắc-xtan nói riêng, là nền tảng vững chắc để hai nước tiếp tục phát triển mạnh mẽ quan hệ hợp tác hữu nghị, truyền thống tốt đẹp lên tầm cao mới, đưa quan hệ hai nước ngày càng đi vào chiều sâu, thiết thực và

>> GS.TSKH Vũ Minh Giang

hiệu quả, trong đó có lĩnh vực giáo dục mà ĐHQGHN đóng một vai trò quan trọng.

Tôi ấn tượng mạnh về Ngài Tổng thống Na-da-bai-ép. Ông là cầu nối quan trọng cho tình hữu nghị tốt đẹp và sự hợp tác bền chặt giữa Việt Nam và Ca-dắc-xtan trên nhiều mặt, đặc biệt là lĩnh vực giáo dục đại học và khoa học công nghệ. Có thể khẳng định rằng, Ngài Tổng thống Na-da-bai-ép là một học giả mà những thành tựu về học thuật của ông đã “cộng

hưởng” một cách đặc biệt với tầm nhìn của ĐHQGHN.

Nhằm ghi nhận uy tín, trình độ cũng như đóng góp vào việc củng cố và phát triển quan hệ hợp tác hữu nghị giữa Việt Nam – Ca-dắc-xtan, ĐHQGHN vinh dự được trao bằng Tiến sĩ Danh dự cho Ngài Tổng thống Na-da-bai-ép.

Tiến sĩ Danh dự là một danh hiệu cao quý của ĐHQGHN trao tặng cho những nhà khoa học hàng đầu thế giới, những chính trị gia lỗi lạc, các nhà hoạt động xã hội xuất sắc và những người có đóng góp đặc biệt cho sự phát triển của ĐHQGHN. Có thể kể đến những học giả đã được nhận bằng Tiến sĩ Danh dự của ĐHQGHN như Ngài Chủ tịch Quốc hội Ucraina, GS.VS Volodymyr Lytvyn, GS. Susan Schwab, GS. Tom Cannon, GS. Ngô Bảo Châu... ”

GS.TSKH VŨ MINH GIANG

– Phó Giám đốc ĐHQGHN

Giáo dục sau đại học với Kandidat nauk (Candidate of Sciences) và Tiến sĩ Khoa học. Với việc thông qua Luật về Giáo dục và Giáo dục Cao học, một lĩnh vực tư nhân đã được thành lập và nhiều định chế tư nhân đã được cấp phép hoạt động.

Bộ Giáo dục Ca-dắc-xtan điều hành một chương trình học bổng “Tuong lai” (Bolashak) rất thành công với xấp xỉ 3000 xuất học bổng hàng năm. Quỹ cung cấp học bổng cho việc theo học ở các trường nước ngoài, gồm cả các trường đại học danh tiếng ở University College London, Oxford và Ivy League. Các điều khoản của chương trình gồm việc bắt buộc quay trở về Ca-dắc-xtan để làm việc trong ít nhất 5 năm.

Tổng thống Na-dắc-bai-ép nhận định: quan trọng hàng đầu là vấn đề cán bộ. Chìa khóa của tương lai phụ thuộc vào giáo dục, đào tạo chuyên viên hành chính, khoa học, kỹ thuật... Trong hoàn cảnh vô cùng khó khăn về kinh tế, Tổng thống kiên quyết trích từ ngân quỹ eo hẹp một số kinh phí để “đầu tư cấp tốc cho tương lai gần”. Trong bối cảnh đó học bổng “Tuong lai” (Bolashak) ra đời vì “đồng tiền eo hẹp” nên lúc đầu chỉ có một số rất ít sinh viên có khả năng được

cấp 100% học bổng để đi học nước ngoài. Aryn Orsariev sau nhiều năm học Khoa học Chính trị ở Đại học Sorbonne Pháp, hiện là chuyên viên Tổ chức Hành chính nói: Tôi là người đầu tiên được hưởng học bổng “Tuong lai”. Đó là một dịp đặc biệt để có thể đi học nước ngoài vào những năm đầu của thời kỳ đổi mới.

14 năm sau khi thành lập học bổng “Tuong lai”, từ năm 2000, Ca-dắc-xtan đã có sự phát triển gần 10% mỗi năm. Hiện có 3000 người được cấp học bổng này. Quỹ học bổng “Tuong lai” hàng năm lên đến 85 triệu Euro. Giám đốc Quỹ, ông Kadisha Dairova nói: Không cần phải gửi sinh viên đi học nước ngoài từ đầu, mà chỉ cần gửi họ đi làm master (tương đương thạc sĩ) hoặc tiến sĩ. Ca-dắc-xtan có thể tự túc phần giáo dục cơ bản trong nước. Vấn đề là chất lượng của các bằng master và Tiến sĩ đem về. Muốn vậy phải cung cấp điều kiện tốt cho sinh viên khi học ở nước ngoài (sinh viên học ở Paris để nghị 1200 Euro/ tháng, trong khi học bổng cấp 750 Euro/tháng).

Lĩnh vực ưu tiên được cấp học bổng là Khoa học ứng dụng, Quản lý hành chính và Dịch vụ. Để cho học bổng hấp dẫn hơn mà vẫn phục vụ tốt quốc gia, SV được cấp học bổng khi trở về có thể

làm việc ở cơ sở tư nhân tại Ca-dắc-xtan trong 5 năm..

Nhà nước đã bỏ ra 1,84 tỷ Euro cho nền giáo dục quốc gia từ 2005 đến 2010, nhằm nâng cấp nền giáo dục cho tương xứng với trình độ chung của thế giới. Hiện nay, theo sự phân tích của GS. Gérard Michot ở Trường Đại học Mỏ Nancy, được ủy nhiệm làm điều phối viên quốc tế của 75 trường đào tạo kỹ sư ở Pháp “trình độ sinh viên Ca-dắc-xtan vào loại trung bình, vì vậy cần có một năm dự bị bồi dưỡng về Toán cao cấp, trước khi học tiếp 2 năm chương trình kỹ sư và sau đó là master”. Tất cả các trường tiếp nhận sinh viên Ca-dắc-xtan cũng thống nhất khi được hỏi sinh viên nước này như vậy. Một vấn đề khó khăn nữa là trình độ ngoại ngữ của sinh viên Ca-dắc-xtan còn kém nên khó thích ứng với các trường đại học ở nước ngoài.

Trước kia học bổng “Tuong lai” chủ yếu chỉ dành cho các vùng phát triển, từ năm 2005, Tổng thống yêu cầu “các vùng nông thôn, các địa phương xa trung tâm phải được ưu tiên hưởng học bổng “Tuong lai”.

ĐỨC PHƯỜNG - THANH QUANG

TỔNG THỐNG CỘNG HÒA CA-DẮC-XTAN NUA-XUN-TAN NA-DẮC-BAI-ÉP

Từ năm 1958: Tham gia xây dựng nhà máy Magnit Karaganda - Liên hợp luyện kim Karagada; cùng năm được cử đi học tại Trường Kỹ thuật tại Tp. Dneprodzerjinsk Ucraina.

Từ 1960 - 1969: Làm việc tại nhà máy Liên hợp Luyện kim Karagada; năm 1976 tốt nghiệp Đại học tại chức chuyên ngành kỹ sư - luyện kim.

Từ 1960 - 1970: Làm công tác đảng, đoàn ở thành phố Temirtau, tỉnh Karagada.

Từ 1973 - 1977: Bí thư Đảng ủy nhà máy Liên hợp luyện kim Karagada.

Từ 1977 - 1979: Bí thư, rồi Bí thư thứ hai Đảng bộ ĐCS Karagada.

Từ 1979 - 1984: Bí thư Ủy ban Trung ương ĐCS Karagada.

Từ 1984 - 1989: Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng CHXVHCN Ca-dắc-xtan.

Từ 1989 - 1991: Đại biểu nhân dân CHXHCN Liên Xô.

Từ 1989 - 1991: Bí thư thứ nhất Ủy ban Trung ương ĐCS Ca-dắc-xtan.

Từ tháng 2 - 4/1990: Là Chủ tịch Xô Viết tối cao CHXVHCN Ca-dắc-xtan.

Từ tháng 4/1990: là Tổng thống CH Ca-dắc-xtan.

Từ ngày 1/12/1991: Được bầu làm Tổng thống đầu tiên của nước CH Ca-dắc-xtan độc lập nhiệm kỳ 5 năm.

Trung cầu ý dân ngày 29/4/1995 kéo dài nhiệm kỳ tổng thống cho ông đến 12/2000.

Tại cuộc bầu cử Tổng thống ngày 10/1/1999 ông được bầu lại làm Tổng thống với nhiệm kỳ 7 năm đến 2006. Tháng 12/2005, ông trúng cử tiếp Tổng thống.

Theo Luật sửa đổi Hiến pháp năm 2007, với tư cách là Tổng thống đầu tiên của CH Ca-dắc-xtan, ông được quyền ứng cử Tổng thống không bị hạn chế nhiệm kỳ và nhiệm kỳ tổng thống rút xuống còn 5 năm.

Ngày 13/5/2010, Nghị viện thông qua Luật Hiến pháp vinh danh Tổng thống Nua-xun-tan Na-dắc-bai-ép là Lãnh tụ dân tộc, cùng các thành viên gia đình được hưởng quyền miễn trừ truy tố hình sự suốt đời, sau khi không làm Tổng thống vẫn được tham gia quyết định các vấn đề đối nội và đối ngoại quan trọng, vẫn giữ cương vị Chủ tịch Hội đồng An ninh Quốc gia và Chủ tịch Hội đồng Các dân tộc Ca-dắc-xtan.

Tháng 2/2011, thông qua Luật sửa đổi Hiến pháp về bầu cử Tổng thống trước thời hạn tổ chức vào ngày 3/4/2011. Ngài Nua-xun-tan Na-dắc-bai-ép được bầu lại làm Tổng thống nhiệm kỳ 2011 – 2016.

Chủ tịch Hội đồng An ninh Quốc gia, Tổng tư lệnh tối cao các lực lượng vũ trang

CH Ca-dắc-xtan.

Chủ tịch các Hội đồng dân tộc Ca-dắc-xtan, Chủ tịch Hiệp hội những người Ca-dắc toàn thế giới.

Chủ tịch Đảng Dân chủ Nhân dân cầm quyền "Nur Otan".

Và là Tổng tư lệnh tối cao các lực lượng vũ trang Ca-dắc-xtan.

PHẦN THƯỞNG NHÀ NƯỚC

Huân chương Cờ đỏ Lao động Liên Xô năm 1972;

Huân chương "Danh hiệu danh dự" Liên Xô 1972;

Huy chương "Astana", Huy chương "10 năm độc lập của CH Ca-dắc-xtan", Huy chương "10 năm Hiến pháp CH Ca-dắc-xtan" và các huy chương khác.

Nhiều huân chương và phần thưởng cao quý của các nước: Nga, Trung Quốc, Mỹ, các nước SNG, các nước Châu Âu, Nhật Bản, Hàn Quốc và các nước khác.

Tổng thống Na-dắc-bai-ép cũng là người sáng lập Hội nghị về phối hợp hành động và các biện pháp củng cố lòng tin ở Châu Á. Ông cũng là Giáo sư, Tiến sĩ Danh dự của nhiều đại học lớn trên thế giới như Đại học Quốc gia Mát-xcơ-va mang tên Lô-mô-nô-xốp (Nga), Đại học Cambridge (Anh), Đại học Bắc Kinh (Trung Quốc),...